Opłata pocztowa opłacona ryczałtem

Ročník II. Ve Varšavě a v Lucku, dne 15. června 1929. **Číslo 11 a 12.**

BUDITEL

ORGÁN ČECHOSLOVÁKŮ V POLSKU.

VYCHÁZÍ 1. a 15. KAŽDÉHO MĚSÍCE.

Redakce a administrace pro Volyň: Łuck, Jagiellońska 16.

Administrace pro ostatní Polsko a zahraničí: Warszawa, Mazowiecka 11.

K ÚKOLŮM ČESKÉ MATICE ŠKOLSKÉ NA VOLYNI.

Předseda dozorčí rady České Matice Školské na Volyni, p. R. Jozef, přednesl na řádné valné hromadě Matice, konané dne 28. dubna 1929 r. *v Zdolbunově,* velmi zajímavý referát, který zaslouží, aby si jej přečetli všichni čeští lidé na Volyni:

Byv pověřen funkcí předsedy dozorčí rady, sledoval jsem po celý, právě uplynulý správní rok 1928—1929 činnost Matice Školské, účastnil jsem se několika schůzí *správního výboru,* jakož i vykonal jsem dvakráte důkladnou revisi celé administrační činnosti naší *ústřední kanceláře.* Mimo to jsem se účastnil *schůze pánů předsedů našich matičních kol,* konané v měsíci březnu v Lucku Všechny ty cesty a práci vykonal jsem zdarma

Uvedenou činností jsem zjistil, že jak u našeho správního výboru v Lucku, tak i u jeho výkonného orgánu, t. j. v kanceláři Matice, *byla a jest dobrá vůle* vykonati pro Matici vše, co by jí a jejím cílům bylo užitečným a prospěšným.

Očekávám že tam, kde jest dobrá vůle, musí se ukázati i výsledek vykonané práce pro rozvoj našeho školství na Volyni! Mám dojem, že od poslední mimořádné valné hromady, konané v Dubně, *vstoupila Matice do období klidné a positivní práce,* a musí nyní velmi mnoho doháněti, co dříve, následkem neporozumění jednotlivců, vykonati nemohla, nenalézajíc pro to času. Věřím tedy, že v příštím správním roce, konečně přistoupí naše Matice, za spolučinnosti našeho pana poslance Meduny, k reklamování a uskutečňování *menšinového práva,* zaručeného, pokud se českého školství na Volyni týká, *smlouvou mezi Republikou Polskou a Republikou Československou, o otázkách právních a finančních,* podepsanou dne 23. dubna 1925 ve Varšavě, a uveřejněnou v „Dzienniku Ustaw" Nr. 41 z roku 1926.

V této smlouvě, zavazující oba smluvní státy ještě na dobu 8 mi let, nalézáme, (v části III. Ochrana menšin; článek 11—22) celý pracovní program Matice Školské, který tato má vykonati.

Obsah tohoto menšinového zákona, měl by býti v našich časopisech uveřejněn, přispělo by to ke zvýšení pocitu právní jistoty každého našeho, v Polsku žijícího krajana! Mnohý čerpal by z něho poučení o tom, co mu právně náleží a nebo co žádati, neb dělati nemá.

Mimo naši Matici musí býti, a jistě že jest ochráncem práv z polsko-české smlouvy vyplývajicích, náš pan poslanec Meduna. Buďme si tedy na příště vědomi, *že každý, resp. každá menšina má a bude míti tolik práva, a takových školských a hospodářských výhod, kolik si jich zaslouží, a na základě úmluv vyreklamuje!*

Co všechno správa Matice v letošním roku vykonala, přednesl ve svém referátě pan řed. Albrecht. Jest vidno, že se nezahálelo, že přece jenom zase krůček kupředu byl učiněn. Matiční kola přejí si, a to plným právem, aby na příště bylo vykonáno více. Práce do budoucna jest mnoho, a podaří se ji vykonati jedině tehdy, když všichni, a to *jak ve správě, tak v kanceláři a „matičních kolách", přiložíme svorně ruku k dílu.* Žádný nechť se od této národní práce neuhýbá, ať také jeden na druhého nesvaluje vinu za to, že není vše vykonáno tak, jak každý z nás bychom si přáli. Pamatujme, že Matice začala pracovati bez prostředků, že musela se po léta brániti proti předsudkům, a snad i zlé vůli, *že však měla a má dobrou vůli a chuť* pracovati dle svých sil a schopností pro dosažení všech kulturních cílů, jež sobě do programu postavila. Pomáhejme jí tedy v této její snaze! Tam, kde to doposavad vázne, tam pomozme skutkem! Nic nám nepomůže krásné mluvení, chtějme skutky, starejme se ale také, abychom na uskutečnění všech našich školských potřeb obstarali dobrovolnými sbírkami

a dary potřebné peníze. *Přistupme zkrátka od slov ke skutkům.* Dohlédněme však také, jak se s těžce nasbíranými penězi hospodaří, a čas od času odborně a věcně posuďme, zda administrační aparát Matice pracuje skutečně tak, aby hoden byl svého služného. Účelnou dělbou práce v kanceláři, dá se mnoho vykonati, za úměrnou peněžní odměnu. Takovouto dělbu práce 1.) v kanceláři započali jsme dne 12. dubna t. r. prováděti, a soudím, že následkem pokynů, které jsme kanceláři dali, provedeme se stejným počtem úředníků, práce i informačních cest více, při stejné vyši služného, nežli tomu bylo doposavad. Šetřili jsme doposavad! Chceme však šetřiti ještě více, *aby z darů a příspěvků odváděných správě Matice do Lucku, také na udržování matičních škol bylo přispíváno.*

2.) Jdeme však dále, žádáme, aby osobní intervence, podnikané často pro zájmy jednotlivců neb kola Matice byly dle jich hodnoty a času, jaký zaujmou, ve prospěch ústřední pokladny Matice honorovány. Nelze na matiční správě žádati, aby drahý čas úředníka neb nákladná intervenční cesta do některého z vyšších úřadů, qyla hrazena ze společně sebraných penez, určených hlavně na udržování matičních škol, k čemuž doposavad jsme se nemohli dostati.

3.) Za třetí, chceme šetřiti i na tom aby nebyly bez řádné předběžné přípravy svolávány výborové schůze, a aby účast členů výboru, potřebná k právoplatnému usnášení, byla vždy zabezpečena. Za tím účelem musí býti pozvánky na schůze rozesílány členům výboru do jednotlivých kol dříve nežli doposavad, a každý člen výboru musí písemně odpověděti, zda se na schůzi v určený čas dostaví. Jak vědomo, Ústřední správa v Lucku platí tomu ze členů výboru, který o to požádá, cestovní výlohy, případně platí si je některé z matičních kol samo, a jest tedy drahým pokusem svolati výborovou schůzi, aniž byla účast předem zabezpečena. Mimo to žádáme, aby předsednictvo mělo ke schůzi řádně připravený a promyšlený nejen program, ale i jeho obsah, a jedině takto připravené záležitosti by předkládalo ku projednávání schůze. Jinak, jak doposavad, tratí se mnoho drahocenného času a peněz na takovou schůzi vynaloženého. Samozřejmě volných návrhů se ustanovení toto netýká, ač doporučovalo by se, i je předem předsednictvu ohlásiti.

4.) Dělbou práce v kanceláři Matice, o níž jsem se již zmínil, získal p. řed. Albrecht, jehož v nepřítomnosti bude zastupovati nejstarší a schopný k tomu druhý úředník kanceláře, tolik času, *že bude moci vykonati během měsíce, mimo intervence u úřadů, nejméně 4 informační cesty do těch „kol Matice“,* jež o takovou návštěvu požádají, neb, kde toho předsednictvo Matice za nutné uzná. Na takovéto inspekční návštěvě, vykoná p. Albrecht vždy informační přednášku pro členstvo. Jest tedy v zájmu správné činností a rozvoje každého „kola“, aby se o návštěvu p. Albrechta přihlásilo, a všem dle pořadu přihlášek bude vyhověno. Cestovní výlohy, t. j. jízdné III. třídou vlakem, náhradu za použití povozů (nebude-li totiž dán „kolem“ zdarma), stravu a nocleh, jehož i dietu cestovní ve výši 5 zl. denně, zaplatí každé „kolo“ buď přímo p. Albrechtovi, neb pošle peníze předem ústřední kanceláři do Lucku.

Vzájemným dorozuměním a dělbou práce, ušetřili jsme na vydržováni zvláštního „informátora“, který jest jinak pro Matici důležitým a nutným činitelem, bez kterého se obejíti nemůžeme.

5.) Mimo p. Albrechta budou, pokud jim to zaměstnání dovolí, vykonávati inspekční cesty a přednášky po „kolách“, členové předsednictva správy a předseda dozorčí rady Matice. V každém pak „powiatovem“ městě bude určen *jeden důvěrník* správy, u kterého se mohou též matiční kola hlásiti o radu, informaci a místní intervenci u úřadů.

6.) Delegát správního výboru Matice, (o nichž jsem se zmínil v bodě čtvrtém a pátém tohoto mého referátu), jest při každé informační návštěvě „kola“ povinen upozorniti, aby naše členstvo při každé příležitosti pamatovalo na pořádání účelných sbírek ve prospěch matičních úkolů a mimo to nabádati, *aby odbíráním, řádným placením a pozorným čtením matičního časopisu „Buditel“*, vždy se informovalo o všech akcích, pro rozvoj naší organisace Maticí podnikaných.

7.) Zřizování nových matičních kol a zřizování dalších potřebných českých škol na Volyni musí býti věnována ještě větší pozornost, *a o stávající české školy a jich učitele, musí se skutkem projeviti ve smyslu polsko-české státní dohody větší péče!*

Za tím účelem jest nutno:

a.) Udržovati pravidelný styk se všemi českými učiteli volyňských škol, vésti přesnou lich evidenci, a vyžádati si od nich přesné kvalifikační a občanské informace, jichž Matice tak často při různých intervencích u úřadů potřebuje. To se týká všech volyňských českých učitelů, ať jsou učiteli ve službách státních či soukromých škol, neboť všichni stejně jsou závislými na obsahu polsko-české smlouvy.

O potřebách každé stávající školy a požadavkách a bolnstech panů učitelů, nechť se správ-

ní výbor s nimi společně radí a tam, kde toho bude zapotřebí, nechť svým vlivem jako organisace jim také pomůže. To bude žádoucno při získávání služebního postupu, a hlavně při udělování úředních kvalifikací těm učitelům, kteří ji doposavad nedostali.

b.) Matice musí vésti *přesný zaznam* služebních závazků *učitelů smluvních (kontraktových);* musí dohlédnouti, zda takovýto učitel ve správné době zažádal o prodloužení své smlouvy na téže škole pro příští vyučovací rok, aby se nemohlo státi, že by následkem nevyplnění této formality škola zůstala bez českého učitele, jehož opětné, neb nové dosazení dá pak občanům obce i Matici mnoho práce.

c.) Matice musí dbáti toho, *aby každý učitel* soukromé české školy *byl za svoji odpovědnou práci správně, ve stejné výši jak na školách státních honorován. Musí též dbáti o to, aby každý soukromý učitel byl pro případ nemoci, invalidity i stáří řádně pojištěn,* by mohl se s opravdovou láskou věnovati vyučování našich českých dítek u vědomí, že stejně tak, jak o učitele na škole státní, jest i o něho a jeho rodinu pro případ nemoci invalidity neb stáří, přiměřenou pensí postaráno. Tím docílíme, že nebudou nám učitelé ze soukromých matičních škol odcházeti za jiným povoláním.

d.) Matice musí *se starati o nejlepší učitelský dorost* vybíráním nejschopnějších žáků, *třebas i z chudých rodin,* a umožňováním jim pak studia na některém československém ústavě v Čechách. S rodiči a takovýmto nadaným žákem musela by býti však učiněna řádná písemná smlouva, jež by po ukončení studia zavazovala uchazeče, že skutečně se na Volyň vrátí, a na zdejších českých školách, *dle určení Matice*, bude vyučovati *nejméně 10 let.*

Představuji si, že mohli by býti vysláni do Čech na studia *4 nadaní žáci*, čímž postupně, *v jisté době, by se potřeba skutečných českých učitelů na Volyni* kryla. Na dívky však zde zřetel brán býti nemůže, neboť tyto snadno své povolání opouští.

e.) Ve smyslu polsko-české smlouvy musí se Matice postarati, *aby odborný dozor na české školy na Volyni prováděn byl pány inspektory československé národnosti.* Doposavad se tak neděje, a jsou dítky tedy zkoušeny pouze pány školními inspektory národnosti polské a v jazyku polském. Tím české vyučování v českých školách velmi trpí, neb o postupu žáků v českém jazyku se nikdo nepřesvědčuje. Nauka v československém jazyku na našich školách jest velmi slabá. Žádáme proto, aby na našich českých školách na Volyni se také skutečně česky vyučovalo. Na takových školách, kde se v české škole vyučuje pouze 3—6 hodin po česku,*musí se Matice postarati o rychlou nápravu jinak to ani nelze českou školou nadále nazývati!*

f.) Abychom úkolu obsaženého v odstavci e.) dosáhli, rosp. mohli se starati o nápravu, nechť správní výbor Matice vyžádá si ze všech českých volyňských škol *od pánů učitelů rozvrh hodin s udáním, v jakém jazyku tomu kterému předmětu se na té škole vyučuje.* Nechť mimo to také každy učitel předloží „Matici" *soupis jemu ku vychování svěřených dítek ve škole, s udáním jich věku a třídy, kterou navštěvují.* Učiníme si tím správný pojem, jak se kde i kolik žáků se v našich školách na Volyni vyučuje.

g.) Ve smyslu polsko-české smlouvy nechť se Matice postará o *vydání potřebných učebnic,* psaných oběktivně v duchu státním i s ohledem na československou menšinu v Polsku vůbec. Takovéto učebnice, jak zákon nařizuje, nechť jsou psány správnou spisovnou češtinou.

h.) Pro nutnou potřebu českých škol na Volyni nechť Matice v dohodě s úřady *vydá dvojjazyčná žákovská školní vysvědčení,* t. j. blankety, a to v jazyku polském jako státním i českém jakožto jazyku naší menšiny.

ch.) Matice svým organisačním vlivem nechť se stará o to, aby v takovém, tak zvaném „školním okruhu", kde není možno vlastní českou školu zříditi, mohli rodičové posílati svoje dítky do škol okruhu sousedního a jedině tam, aby na udržování české školy občanstvo platilo.

Končím svůj referát a za svoji osobu prohlašuji, že v době své činnosti jako předsedy dozorcí rady Matice, jak jsem již uvedl na počátku, *vždycky jsem se shledával s dobrou vůlí správního výboru Matice, a věřím proto že i program práce zde navržený, bude za pomoci všech členů Matice proveden, čemuž upřímě přeji zdaru.* V Zdolbunově, dne 28. dubna 1929.

Jindřiška Wurmová.

KOMENSKÝ 17 LET V POLSKU.

Horlivá propagátorka myšlenky čsl.-polského sblížení J. Wurmová přednášela na několika místech v ČSR o pobytu Komenského v Polsku. Přinášíme tuto přednášku v doslovném znění.

Pěstujeme dnes horlivě a upřímně přátelství česko-polské. Veřejné mínění v Polsku i u nás

došlo k tomu přesvědčení, že svorný postup je pro obě republiky životní nezbytností.

Není však sblížení českopolské něčím novým; můžeme je sledovati již od 10. století.

První historická, politická osobnost v dějinách Polska *kníže měšek* pojal tehdy za manželku dceru (?) knížete českého Boleslava I. — Dobravku, která byla již křesťankou. Od ní přijal i Měšek křesťanství a založil první biskupství v Poznani.

V 11. století první *král poský*, Boleslav Chrabrý byl po dva roky i knížetem českým a povolal z Prahy biskupa Vojtěcha, aby dokončil pokřesťanštění Polska.

Naopak zase ve 14. století český král Václav II. vládl po 5 let i v Polsku a sjednotil od Tatarů rozštěpenou zemi polskou.

Ve století 15. po smrti krále Jiřího z Poděbrad nastupují za sebou dva panovníci z polského rodu Jagiellovců na trůn český, a to král Vladislav II. a jeho syn Ludvík, který zahynul v bitvě proti Turkům u Moháče k neštěstí českého národa — neboť po něm nastupuje na trůn český r. 1526 Ferdinand I; touto velikou politickou chybou českých stavů začíná se vlastně konec české samostatnosti.

To byly v minulosti politické styky českopolské. Avšak můžeme sledovati i styky jiné, spojující *srdce lidu* polského a českého.

V březnu r. 1457 založená byla krásná církev Jednota Bratrská, vyrostší z české reforma ce, která dala národu do ruky největší poklad, bibli Kralickou, a slevné muže, jakými byli: Petr Chelčický, Jan Blahoslav, Jan Augusta, Karel Starší ze Žerotína a četní jiní, nejznamenitější však Jan Amos Komenský.

Zřízení, život, slavné školy Jednoty vzbudily velkou pozornost v Polsku, kde též reformace německá a švýcarská zapustily kořeny.

Polsko slynulo tehdy snášenlivostí náboženskou a proto již roku 1548 a 1552, když Ferdinand I. začal pronásledovati Jednotu, vystěhovali se mnozí její příslušníci do Polska, kde je mocný rod pánů Leščinských (Lesczyński), jimž patřilo město Lešno, přijal pod svou ochranu.

Město tímto přílivem pracovitého a inteligentního živlu velice vzkvetlo a stalo se ozdobou Velkopolsky.

Mnoho polských protestantů přidalo se k Jednotě a již roku 1554 vyšel polský překlad bratrského kancionálu českého a nastalo pilné navštěvování Čechů a Poláků.

Pět znamenitých šlechticů polských, mezi nimi i pan Rafael z Lešna, přijelo na sněm bratrský do Moravy a poznalo tu Jana Blahoslava.

Vzniklo pak v Polsku 60 sborů bratrských a r. 1564 schválil jejich konfesi král Zikmund August II.

Častá poselství byla pak z obou stran vysílána a mladíci polští přicházeli na školy bratrské do Čech a naopak. čeští do Polska. Polský známý dějepisec Łasicki vydal o Bratřích krásná svědectví, že jsou živým výkladem evangelia Kristova. V roce 1616 pracovali seniorové polští zároveň s Jednotou česko-moravskou na synodě v Žeravicích na Moravě o opravě církevního zřízení. Byli přátomni vysvěcení na kněžství mladého učitele bratrského Jana Amosa Komenského, který se již jako student velmi o Polsko zajímal. Jako učitel koupil si r. 1614 i původní rukopis arcidíla slavného polského hvězdáře Koperníka — dnes chovaný v Nosticově knihovně v Praze, později v Polsku přeložil historický spis Łasického.

Když po osudné bitvě na Bílé hoře, která zavinila konec české samostatnosti, nastalo kruté pronásledování církví evangelických a zvláště Bratří, tu zase Polsko poskytlo mnohým z nich nového domova — ač jiní rozprchli se po celé Evropě, ano i do Severní Ameriky.

Komenský, který ve 22. svém roce po studiích a cestách stal se učitelem v Přerově a pak ve Fulnoku, musel odtud r. 1621 prchnouti a ztratil morem ženu a děti a požárem, od hord španělských ve zpustošeném městě založeným, i cenné spisy a rukopisy. Skrýval se u pánů bratrských, zvlášť u Karla ze Žerotína, kde v Brandýse n. Orlicí napsal svůj slavný spis: Labyrint světa a ráj srdce.

Když v roce 1627 odňata byla novým zřízením zemským vůbec všechna svoboda náboženství, musela i šlechta do vyhnanství a též Komenský s houfem exulantů v tuhé zimě dne 2 února 1628 opouští vlast, aby se odebral do Lešna, kde slíbil jim opětně rod pánů Leščiňských svoji ochranu.

Muži i ženy padají v průsmyku Žačléřském v Krkonoších na kolena, líbají s pláčem ztuhlou zemi, modlí se za vlast, národ i za svoji Jednotu A tak opouští Komenský „zemi srdce svého", jak v jedné své písni nazval vlast Blahoslav. V jeho průvodu byla i jeho druhá choť a též schovanka Kristina Poňatovská ze schudlé polské šlechtické rodiny, později známá věštkyně.

Dne 8. února dorazili do Lešna, kde vítá je pan Rafael Leščinský, který schválně po dvanáctiletém pobytu v cizině domů dojel.

Komenský stal se v Lešně učitelem na latin-

ské škole a pro své žáky napsal svůj nejznámější spis „Brána jazyků otevřená", který se stal branou jeho slávy a byl překládán nejen do evropských jazyků, ale i do arabštiny, perštiny, turečtiny a mongolštiny. Žáci učili se krátkým, latinskými větami o všem z přírodních jevůi o řádech lidských a osudech světa — tedy vědomostem realným, čehož dosud ve školách nebylo. Rovněž v Lešně dokončil svou slavnou Diktatiku, původně psanou česky a přeloženou pak do latiny a odtud do mnoha jiných jazyků i do polštiny. Tímto spisem stal se reformátorem vychovatelství dodnes nedostižným a průkopníkem školy obecné. Jeho reformy znamenají humanisování pedagogiky, jeho školy jsou dílnami lidskosti, světla, moudrosti.

Spis „Informatorium školy mateřské", též tenkráte sepsaný, vedl k pozdějšímu zřizování škol mateřských.

Jeho zásadou bylo, že má v každé obci býti škola národní, v každé obci býti škola národní, v každém větším městě škola latinská (gymnásium) a v každé zemi škola vysoká (universita). Nejdůležitější však že je klín mateřský. Informatorium přeložil sám do latiny a němčiny a později vyšlo v Toruni polsky a pak ve mnoha evropských jazycích.

Povzbuzen úspěchem Brány jazyků, napsal plán velkého díla: pansofické metafysiky — Brána věcí. Plán tento (Předchůdce Vševědy) byl uveřejněn v Anglii.

Pánům Leščínským věnoval spis: Strůjce štěstí. Staral se i o školu obecnou pro děti a měl na starosti i archiv celé Jednoty, která v Lešně měla své hlavní sídlo. Byl též historikem a almužníkem Jednoty. zároveň začal pracovati jako zahraniční diplomat pro svůj národ i pro ukončení války 30 ti leté i pro smír různých církví, jež se měly dorozuměti na sněmích společných. Od r. 1636 byl též seniorem Jednoty. Mnoho drobných i větších spisů napsal v Lešně, na při: „Historii o těžkých protivenstvích církve české". Na velkém sněmu polských a litevských Bratří ve Vlodově r. 1634 kázal na jejich přání česky, aby se dokázalo, že jsou všichni jedno tělo.

Tak pracoval třináct roků v Polsku a odešel odtud na přání anglického parlamentu do Londýna jen proto, že tam měl uskutečniti své plány všavědné a zároveň zříditi tam světovou kolej, která by nejen šířila ve všech národech pokrok a vzdělání, ale zabezpečila i mír světa a bratrství národů, což bylo cílem jeho snažení náboženského, filosofického, pedagogického sociologické. Zřízení této pansofické akademie, jež měla představovati Společnost národů svými intelektuály, zmařila tenkráte revoluce domácí v Anglii; tu Komenský na výzvu bohatého a učeného Ludvíka de Geera, který měl rozsáhlé závody v Holandsku a Švédsku, usazuje se s rodinou v pruském Elbinku, kde měl dosti klidu a Geerem placených pomocníků, aby mohl sepsati učebnice pro školy švédské. Tenkráte odmítl nabídku guvernéra státu Massachusets, aby se stal ředitelem nejstarší americké university Harwardské, a nabídku kardinála Richelieu, aby přišel zřídit pansofickou školu ve Francii.

Na přání samé Jednoty rozhodl se pro ty státy, které by mohly dopomoci českým exulantům k návratu do vlasti.

V Elbinku vyučoval na gymnasiu a vychovával ve svém domě mladého šlechtice polského Fristiana Kochlevského, pro nějž napsal krásný spis; Pravidla života. R. 1658 zvolen byl vrchním biskupem Jednoty a to zavazovalo jej vrátiti se do Lešna. Zde zažil bolestné zklamání, když mír westfalský, ukončující válku 30 ti letou, nepřinesl království českému samostatnosti, a exulantům návratu do vlasti. Zde stratil i druhou svou choť a provdal svou dceru za svého spolupracovníka, kněze Petra Figula, jehož syn byl později zakladatelem a předsedou první německé akademie věd a umění v Berlíně a jehož poslední potomek vrátil se k nám před několika léty z Afriky a zemřel zde. Dceruška jeho je vychovávána na státní útraty v ústavu Pöttingeu v Olomouci.

Komenský pobyl v Lešně 2 léta a napsal zde svůj slavný „Kšaft umírající matky Jednoty Bratrské", který stal se pro náš národ památným, neboť tento spis provázel profesora Dra Masaryka na všech jeho cestách v době světové války z něho čerpal; Masaryk povzbuzení ke své práci pronaše osvobození.

Po dvou létech volal Komenského do Uher mocný maďarský rod pánů Rakoczich, který též poskytl mnohým českým exulantům útulku. Též oni dovolávali se svého biskupa a zase ta touha, zda by přece jen nenašel pomoci pro svůj národ a pro Jednotu, přiměla Bratry vyslati Komenského do Uher.

Odešel do Šáryšského Potoku na Slovensku i s třetí věrnou družkou svého života, s kterou se v Lešně oženil, nemoha při své nesmírné práci postrádati péče a pomoci věrné ženy.

Škola, kterou v Potoku založil, podobala se dnešním reálným gymnasiím, a rozvržena byla na 7 let. Hned v prvé třídě měl 113 žáků; vzkvéta-

la, avšak po ukončení třetího ročníku Rákoczi zemřel a Komenský musil po třetí vrátiti se do Lešna po 4 létech pilné práce, v nichž napsal i slavný spis „Svět v obrazích", počátek to vzdělávacích obrázkových knih pro mládež a různé spisy jiné, z nichž, nejznámější je „Štěstí národa".

V Lešně pobyl opětně dvě léta, dokončoval své spisy, kázal a učil, dokud nestíhlo Lešno velké neštěsti.

Tenkráte vypukla válka Polska se Švédy. Švédové dobyli Krakova a obsadili Lešno. Polské vojsko vtrhlo do města a zapálilo je. Tři dny trval hrozný požár, při němž lehl popelem i dům Komenského se vzácnou knihovnou, jeho spisy a rukopisy, z níchž velikou ztrátou byly připravené práce pro Pansofii a zvlášť velký slovník česko-latinský a latinsko-český, o němž pracoval po 40 let. Pouze něco ze spisů podařilo se mu zakopati pod podlahu.

Zkáza Lešna byla i zkázou Jednoty, která se rozprchla na všechny strany.

Komenský uposlechl vyzvání syna svého příznivce Vavřince Geera a uchýlil se do Amsterodámu, kde žil ještě 13 let, prohlížel, doplňoval a vydával zachráněné spisy.

Geer vydal jeho spisy diktatické ve 3 dílech. Psal zde též potěšující a teologické spisy rozplašeným exulantům a zemřel r. 1670. Všech jeho spisů je na 150. Teprve nyní staví mu národ český pomník v Amsterodámě a hledá jeho hrob v Nardenu, kde byl pohřben mezi potomky francouzkých hugenotských exulantů.

Nejplodnější část svého života strávil v Polsku; to zdá se nám dnes, kdy splnilo se jeho proroctví o navrácení vlády do našich rukou pokynem, abychom pracovali ve shodě s bratry Poláky pro bratrství národů na pokladě demokracie, což musí býti heslem naší doby, mají-l se splniti krásná slova Komenského, platící celému světu: Jsme všichni jedna rodina, jeden dům.

Až splní se tato idea vzájemně si pomáhajícího bratrství a solidarity národů — pak bude zajištěn mír světa.

*

JAN AMOS KOMENSKÝ, veliký učitel národů, zakladatel novověkého školství, proslulý Český bratr, hlasatel čistého Kristova učení, vynikající spisovatel a zastánce svého národa, narodil se 28. března 1592 v Uherském Brodě a zemřel jako exulant 15. listopadu 1670 v Naardenu. Otec jeho Martin byl mlynářem. K. chodil do školy v Strážnici, kde měl tetu, v Přerově a v Herboně v Německu. Četné jsou jeho spisy. Usiloval o čistotu češtiny. Sestavil též mapu země Moravské. Znám jest zvláště jeho krasný spis „Labyrint světa a ráj srdce", jejž věnoval svému ochránci Karlu Staršímu ze Žerotína. Za persekuce po bitvě bělohorské ukryl se Komenský v Brandýse, kde r. 1625 napsal vzácné dílo Hlubina bezpečnosti, a přeložil Žalmy Davidovy. Vystěhoval se potom do Lešna v Polsku, kde skončil nejpřednější vychovatelské dílo v Čechách začaté, Didaktiku Velikou, jež přeložil do latiny, česky vyšlo teprve r. 1849 nákladem Matice České v Praze. Jiné vzácné dílo jest Janua linguarum reserata (Brána jazykův otevřená), jež vydáno brzy ve všech skoro evropských řečích. I jesuité ji zavedli do svých škol. — Usiloval K. o výchovu v mateřské řeči, o vedení k vědomostem, mravům a pobožnosti. Na našich školách bývá v duchu K. nápis: „Pojď sem synu, uč se moudrým býti". K. byl účasten díla Historie o utrpení české církve a sepsal Kšaft umírající matky Jednoty Bratrské. Dlel též v Uhrách, Londýně a Švédsku, hledaje zastání pro český národ, ale marně. Národ vděčně vzpomíná slavného svého syna, jenž svou prací proslavil národ i za hranicemi M. O.

*

PO STOPÁCH KOMENSKÉHO V POLSKU. Návštěvníkům polské výstavy poznaňské naskytá se příležitost spatřit město *Lešno* na samé hranici polské k Německu, kde žil ve vyhnanství náš Jan Amos Komenský. Na pomníku jest němeský nápis hlásající, že zde byl poslední senior České jednoty bratrské, přítel lidstva a prorok školy, rektor kazatel v této obci od roku 1627 do 1656, kdy bylo zapáleno město pro styk se Švédy. Uchoval se tu název ulice a gymnasia se jménem Komenského, též jest tu pramen vody a jistý druh piva „Comeniusz".

V kalvínském kostele, někdy českobratrském, uchovali se některé autografy Komenského, také kalich, prý husitský, a některé církevní šaty a knihy. (Bible a podobně). Němci za svého panství hleděli udělat z Komenského — Němce velkého a ve společnosti místní platí za takového. Brožura německého pastora Bickericha velebí Komenského jako velkého dobrodince německého národa a němečtí hraničáři mohou ho prý nazývati svým. Není divu, že polská společnost pod německým jařmem dívala se na Komenské-

ho jako na Němce, kdyžtě německé spolky, zejména učitelské, skládaly věnce u podnoží pomníku. Mimo to katolické polské kruhy dívaly se na Komenského jako na kacíře.

Polský příslušník v Lešně, JUDr. Mieczysław Jerzy Opatrný píše, že bylo by spravedlivé, aby čeští účastníci výprav do Poznaně se zastavili v Lešně a takto dali najevo, že Komenský byl slavným synem a jest chloubou českého národa, nikoli Němcem. Polská veřejnost v Lešně a v celém kraji opravila by svůj názor o Komenském a českých exulantech, jež osud vypudil z vlasti. N P.

STANOVY

vydavatelského sdružené „Buditel“.

I. JMÉNO, SÍDLO A ÚČEL.

1. Sdružení má název Vydavatelské sdružení „Buditel“.

2. Sídlem sdružení jest m. Łuck na Volyni. Činnost sdružení prostírá se na celé území Republiky Polské.

3. Účelem sdružení jest šířiti osvětu a kulturu na území Rp. Polské pomocí tisku.

4. Sdružení nenáleží k žádné z politických stran.

5. Jazykem vnitřním jest jazyk český, ve stycích s úřady užívá se jazyka státního.

6. K dosažení cíle vytčeného v § 3. sdružení jest oprávněno podle existujících předpisů: vydávati a rozšiřovati časopisy obsahu kulturně osvětového, výchovného, hospodářského, informačního, beletristického a. p. v jazycích českém i polském, dále lidové knihy českých, polských i cizích autorů, kalendáře, školní učebnice, provolání, oznámení a. p.

7. Sdružení jest osobou právní a může nabývati i prodávati všeliký majetek movitý i nemovitý.

8. Sdružení má pečeť s nápisem „Vydavatelské sdružení Buditel“ po česku i po polsku.

II. FONDY SDRUŽENÍ.

9. Fondy se tvoří: a) ze zápisného, b) úpisů členských, c) milodarů, d) dobrovolných příspěvků, e) výtěžků z vydávaných časopisů a tiskopisů, f) jiných nepředvídaných pramenů.

10. Správa sdružení vede účetnictví podle ustanovených předpisů.

11. Základní fond skádá se a) z peněz na ten účel ustanovených, b) z peněz určených k tomu účelu valnou schůzí.

III. ČLENSTVO.

12. Členy sdružení mohou býti osoby plnoleté, pravní, bez rozdílů pohlaví o národnosti.

Přistupující člen musí vyplniti vlastní rukou deklaraci, obsahující jeho osobní data a) jméno a přímení b) datum narození, c) vzdělání, d) národnost, e) zaměstnání, f) úplnou adresu.

13. Každý přistupující člen platí zapisné ve výši 10 (desíti) zlotých a úpis — padesát (50) złotých.

14. Člen může kdykoliv vystoupiti ze sdružení, musí však oznamiti to správě písemně. Úpis může mu býti po uplynutí roku od jeho vystoupení vrácea.

15. Na návrh spravy může býtí člen, pracující zřejmě na škod sdružení, podle usnesení dozorčí rady ze sdružení vyloučen.

IV. SPRÁVA.

16. Správa skládá se ze 4 členů: předsedy, místopředsedy, tajemníka a pokladníka. Volí je valná schůze na dobu 3 let.

17. Pravomoc správy týká se: a) vedení agendy a správy jmění sdružení, b) vykonávání usnesení valné schůze, c) přijímání nových členů, d) zastupování sdružení na venek, e) sestavování ročních rozvah a návrhu rozpočtu a f) evidence členů, v níž veškeré rubriky mají se shodovati s udáním obsaženým v deklaracích.

Správa vůbec vykonává veškerou činnost sdružení na základě těchto stanov a jednacího řádu, schváleného valnou schůzí.

18. Veškeré jednací řády po jich schválení mají býti předloženy místním úřanům (starostvu) a nabývají platnosti po uplynutí 14 dní ode dne předložení, nebude-li se strany úřadů v té době námitek proti nim.

19. Schůze správy konají se podle potřeby nejméně jednou za měsíc. K pravoplatnému usnesením jest potřebí nejméně tří členů správy.

20. Členové správy po uplynutí tří let mohou býti opětně voleni.

21. O náhradě za práci členům správy rozhoduje dozorčí rada.

DOZORČÍ RADA

22. skládá se z 6 členů volených valnou schůzí na dobu tří let. Každoročně ustupuje třetina členů, po prvnį dvě léta losováním a třetí i další roky po výsluze tří let. Ustupující údové mohou býti zvoleni opětně na nové tříletí.

13. Dozorčí rada jako orgán kontrolní má dozor nad činností správy, přehlíží roční zprá-

vy, knihy účetní a vystupuje s vlastními návrhy na valné schůzi.

24. Dozorčí rada volí ze svého středu předsedu, zástupce a tajemníka.

25. Zasedání rady konají se podle potřeby aspoň jednou za rok. Svolává je předseda neb místopředseda.

26. Řádné schůze rady konají se za spoluúčastenství členů správy s hlasem poradním. Usnesení rady jsou právoplatná za přítomností $^{2}/_{3}$ všech členů a při většině hlasů přítomných členů.

27. Dozorčí rada jmenuje ze svého středu revisní komisi, která provádí revisi účetnictví aspoň jednou za rok.

VALNÁ SCHŮZE.

28. Svolává ji správa v prvním čtvrtletí každého roku. Nastane-li potřeba, neb na žádost $^{1}/_{2}$ členů sdružení neb celé dozorčí rady ve lhůtě měsíční má správa svolati mimořádnou valnou schůzi. Určení času, místa a programu má býti oznámeno na dva týdny před schůzí všem členům sdružení. Taktéž má to býti oznámeno úřadům administračním. Osoby oprávněné k hlasování nemohou tohoto práva odevzdávati jiným.

29. Řádná neb mimořádná valná schůze jest pravoplatná za účasti poloviny všech členů. Při nedostatečném počtu přítomných koná se schůze o hodinu později bez ohledu na počet přítomných členů.

Při změně stanov, likvidaci sdružení a rozhodnutí o zbylém jmění může rozhodovati počet $^{2}/_{3}$, majících právo hlasovací. Schůze, konaná o hodinu později, může rokovati pouze o věcech zařaděných do programu schůze, která se pro nedostatečný počet členů neuskutečnila.

30. Usnesení valné schůze nabývají platnosti většinou hlasů. Pouze ve věcech vytčených v § 29. rozhodují $^{2}/_{3}$ přítomných. Totéž platí o odvolání členů správy a dozorčí rady před uplynutím lhůty, na kterouž byli zvoleni.

31. Veškeré zprávy a oznámení, týkající se sdružení, mají býti uveřejňovány v časopise „Buditel" neb v jiných listech podle usnesení dozorčí rady.

32. V případě rozpuštění sdružení „Buditel" bude zbylého movitého i nemovitého jmění, hotovostí i fondů použito k vydržování soukromých škol matičních na Volyni.

Z DOMOVA I CIZINY

POLITICKÝ PŘEHLED.

Otázka svolání mimořádného letního zasedání polského parlamentu zůstává nadále nevyjasněna. Vyslovuje se názor k tomuto zasedání nedojde a že parlament bude svolán až na podzim.

*

Značné mezinárodní i polské pozornosti se těšila konference Malé dohody, konaná v Bělehradě ve dnech od 20. do 22. května. Na konferenci pojednáno nejprve o povšechné politické situaci a pak o otázkách minoritních a zaujato k této věci úplně shodné stanovisko. Konstatováno, že vztahy malodohodových států k jejich sousedům se vyvíjejí normálně. Dále byl podepsám akt o přátelské a rozhodčí smlouvě těchto států, jakož i protokol, týkající se prodloužení spojenecké smlouvy Malé dohody, dále usneseno podporovat volbu SHS do rady Společnosti Národů jako představitelky Malé dohody. V otázce reparační zaujato shodné stanovisko a zamítnuty návrhy na snížení reparačních kvot, V otázkách minoritních setrvává Malá dohoda podobně jako Řecko a Polsko na svém dosavadním stanovisku, ukládajícím menšinám především loyalitu k státu, v němž žijí. Konstatováno, že poměr Malé dohody k Rusku se nezměnil a že není třeba dosavadní směrnice měnit. Nakonec smluven také jednotný postup v otázkách hospodářských. — Část polského tisku použila této příležitosti k tomu, aby si po svém starém způsobu na malou dohodu zaútočila, snižujíc její význam, jinak ale veliká část polských listů zdůraznila význam Malé dohody i potřebu polské spolupráce s tímto důležitým politickým útvarem.

*

Téměř současně s bělehradskou konferencí uskutečnil se také zájezd polského ministra zahraničních věcí do Budapešti, který — jak sám Zaleski i vládní tisk polský zdůrazňovali — byl především projevem zdvořilostním, určeným k oplacení někdejší návštěvy maďarského ministra zahraničních věcí Valka ve Varšavě. V polském i zahraničním tisku se vyskytl výklad, že smyslem tohoto zájezdu je záměr Polska, vstoupit do „systému římského", obsahujícího Italii a Maďarsko a namířeného proti Malé dohodě a Francii. Ale tento úmysl podkládala Zaleskému jen mizivá část polského tisku, pracující pro sblížení Polska s Maďarskem a proti ČSR a Malé dohodě. Sám

ministr a s ním veliká většina seriosních listů polských prohlásili, že zájezd sledoval jen práci mírovou, která zůstává trvalým programem polským a jejímž cílem v daném případě je, prostředkovat mezi Maďarskem a Rumunskem pod podmínkou, že Maďaři se nebudou domáhat změn mírových smluv.

Toto stanovisko bylo potvrzeno i podrobnými informacemi o zájezdu, podanými varšavským novinářům kompentními varšavskými činiteli dne 29. května. Především šlo — praví tyto informace — o oplacení návštěvy, vykonané maďarským ministrem zahraničních věcí Valkem ve Varšavě. Při této příležitosti bylo ovšem pojednáno o řadě otázek, týkajících se obou států ale rozmluvy neměly charakteru ani nějaké úmluvy ani dohody za účelem společného provádění nějaké akce. Polsko posuzuje svůj poměr k Maďarsku pod zorným úhlem práce pro zlepšení všeobecné politické situace v Evropě. Ale neujímá se role nějakého prostřednika. Státy Malé dohody byly včas o této návštěvě vyrozuměny, a to především Rumunsko, s nímž bylo umluveno pořadaní, v jakém budou návštěvy Zaleského uskutečněny. Poměr polské vlády k Malé dohodě je odedávna ustálen. S každým z těchto států máme zvláštní úmluvy. Do Malé dohody Polsko nenáleží hlavně z toho důvodu, že Malá dohoda má svůj speciální účel, Polsko bezprostředně neinteresující, totiž zachování Trianonské smlouvy. Ovšem že, pokud by šlo o změnu této smlouvy, postavilo by se Polsko proti takovéto změmě zrovna tak rozhodně, jako proti změně smlouvy varsaillské. Pověsti o domněle připravované trojdohodě Polska, Maďarska a Italie jsou vyssáty z prstu. Italie má svoje speciální zájmy na teréně maďarském, Polsko má svoje, a tyto zájmy jsou časem shodné a časem se rozcházejí. Nemůže býti řeči o tom, že by Polsko přistoupilo narevisionistické stanovisko. Kdyby však šlo o určité zmírnění napětí mezi Maďarskem a Rumunskem, což by ovšem posloužilo našemu spojenci, bylo by to v našem zájmu a v tomto směru může Polsko spl. olupracovat s Maďarskem. —

Proti takovéto dobré snaze, věrné dosavadní mírové politice polské, nemůže býti se žádné strany námitek a toto prohlášení bude jistě přijato s povděkem všude tam kde se pro všeobecný mír pracuje poctivě a opravdově.

*

Německo-sovětská propaganda projevila v posledních dnech zvýšenou činnost publikováním padělaných textů domělých vojenských smluv, jež prý Francie uzavřela se svými spojenci. Nedávno v Moskvě založený německý týdenník *„Moskauer Rundschau“* přinesl text domnělé tajné vojenské smlouvy franko-polské — ve skutečnosti neběží o nic jiného, než o známou, roku 1925 v Locarně uzavřenou a hned na to veřejně publikovanou smlouvu, v níž si Polsko a Francie slibují vzájemnou podporu pro případ německého válečného útoku — a 28. května publikoval list sovětské armády *„Krasnaja Zviedza“* domnělý text smlouvy čsl.-francouzké, v níž se ČSR zavazuje, že v případě provedení „anschlussu" Rakouska k Německu obsadí rakouská města Vídeň, Linec a Solnohrad. Jiný spojenecký stát má obsadit Celovec. Hlavní vedení, v této záležitosti má spočívat v rukách štábu francouzkého. — Nemůže býti pochyby o tom, že se i zde jedna o další akt publikování padělaných dokumentů, což je na první pohled patrno. Německo-sovětská propaganda bude prý v této kampani pokračovat — ale na její „sensační objevy" jest soudná veřejnost evropská jistě velmi málo zvědava.

*

Poslanecká sněmovna čsl. zahájila dne 23. května po svatodušních svátcích svoje zákonodárné práce. Na pořadu je několik otázek sociálního rázu a o dalším programu se v koalici vyjednává. V červenci a v srpnu sněm zasedat nebude.

*

V Československu i za jeho hranicemi vzbudil velikou pozornost projev presidenta Masaryka k berlínskému národohospodáři, prof. Jul. Wolfovi, publikovaný ve vídeňské *„Neue Fr. Presse“* pražským jejím korespondentem. Poněvadž Některé listy projevily snahu zabarvit tento projev pokud možno sensačně, je na místě, podat obsah projevu presidentova, jak byl formulován se strany autoritativní:

K poměru Československa k Německu president Masaryk pravil, že děje se vše, aby poměr Německa k Francii byl důvěrnější. Zdrželivost Německa v alsaské otázce nalezla plné pochopení ve Francii. President nespatřuje nic, co by oběma státům znemožňovalo sblížení. Pokud jde o Maďarsko, president Masaryk pravil, že má plné pochoponí pro náladu v Maďarsku, které se považuje za největší oběť války. Maďarsko pozbylo dvou třetin státního území, dva a čtvrt milionu Maďarů jsou dnes v jiných státech a z to-

ho 600.000 až 700.000 v Československu. Co však se v Maďarsku tvrdí o zacházení s touto menšinou v Československu, neodpovídá pravdě. Každá maďarská obec má svou školu. President Masaryk osobně by neměl nic proti úpravě hranic dohodou, ale proti tomu jsou námitky ostatních států Malé Dohody, které se obávají podobných nároků maďarských a proto jsou proti takové úpravě hranic. Také Francouzové byli v menšinové otázce velmi konservativní, rovněž i Italové a tím se stalo, že Československu byly svázány ruce. President Masaryk však zdůraznil, že Maďarsko bude velmi zklamáno, jestliže své náděje na úpravu hranic opírá o jiné předpoklady, než o vzájemnou dohodu. O Němcích v Československé republice president Masaryk pravil, že mají pocit, že dnes ještě není jim přiznána državа, která jim přísluší. To jest věcí vývoje. „Co Němci dle práva žádati mohou a žádají, toho se jim dostane."

Je zřejmo, že na tomto projevu nebylo nic sensačního. President potvrdil jen znovu svoje známé stanovisko v těchno otázkách a čsl. zahraniční politika nedělala a nebude dělat ani napříště nic jiného, než že se tímto stanoviskem spravovala a i nadále bude spravovat. V tom směru budou tedy zklamáni všichni, kdož za každou cenu chtějí vyvolávat sensace.

*

Politickou veřejnost čsl. stále ještě zaměstnává známý „vzkaz" býv. min. předsedy a vůdce republikánské strany Švehly čsl. zemědělskému lidu, o němž jsme již podrobněji psali. 24. května prohlásil místopředseda republikánské strany posl. Staněk v posl. sněmovně, že vzkaz Švehlův nemožno vykládat jako touhu republikánské strany po diktatuře nad ostatními stranami a stavy a že Švehla — jak se ostatně také ve svém vzkazu vyslovil — i republikánská strana jsou pro spolupráci politických stran čsl. na prospěch státu. Staněk poukázal na to, že právě tato místa vzkazu, jež o spolupráci mluví, byla denním tiskem potlačena. K tomuto projevu došlo především pro značný odpor, jejž „vzkaz" vyvolal v řadách socialistických. Ale ani po něm se veřejne minění čsl. úplněneuklidnilo a socialistické listy vyslovují nadále názor, že nepomůže žádné vysvětlování a že republikánská strana může „vzkaz" jen akceptovat anebo zamítnout, čímž prý přispěje k zhoršení či vyjasnění situace. Doufejme že čas, zhojí i tuto bolest, která snad ani nebolí tak, jak se některým stranám zdá.

* * *

Představitelé německého aktivismu v Československu, ministr veřejných prací dr. Spina a ministr spravedlnosti dr. Mayr — Harting, zaslali v posledních dnech Společnosti Národů projev, v němž prohlašují, že se mýlí všichni, kdož se domnívají, že vstupem Němců do vlády jest otázka jejich národní menšiny v ČSR rozřešena. Spolupráce Němců znamená sotva počátek a nikoliv definitivní rozřešení této věci. Na Češích a Slovácích záleží, bude-li otázka německé menšiny rozřešena cestou vnitřní politicky, a to podle toho, jak positivně se budou stavět k německým požadavkům. Poněvadž jest to cesta obtížná a postup se nedá předvídat, jest žádoucí ochrana se strany Společnosti Národů. Vzhledem k tomu ohlašují němečtí členové kabinetu svoji solidoritu se všemi jinými německými stranami, které jsou na mezinárodním menšinovém kongrese zastoupeny a solidarisují se s požadavky, které tento kongres předložil menšinové komisi Společnosti Národů. — Otázkou ovšem zůstává, zda je takovýchto projevů třeba a zda si jimi Němci poslouží. Němci v Československu se těší takovému postavení, že nemají opravdu žádných příčin k nějakým stížnostem.

*

Poznaňskou výstavu navštívil v minulých dnech i čsl. vyslanec ve Varšavě dr V. Girsa, který se o ní v polském tisku vyslovil velmi pochvalně.

Kulturní styky polsko-československé

Na *ustavující výborové schůzi Polsko-československého spolku varšavského*, konané v sobotu 25. května, zvolen byl opět *za předsedu* senátor *inž. J. Rogowicz*, za místopředsedy p. Kiłtynowicz a dr. Vydra; generálním sekretářem stal se apelační soudce dr. Dworzak. Utvořeny byly tři sekce; výpravová, přednášková a zábavní. Předsedou výpravové sekce zvolen inž. Nowakowski, přednáškové dr. Borowski a zábavní adv. Adamski: Jednáno bylo též o spolupráci s jinými ideově sblíženými spolky varšavskými.

Z Poznaně z všeslovanského pěveckého sjezdu přibyl do Varšavy *pražský sbor „Hlahol"* o 152 členech a uspořádal ve čtvrtek, 23. května, ve varšavské Filharmonii umělecký koncert za řízení kapelníka Národního divadla pražského J. Herleho. Na koncert dostavili se členové

čsl. vyslanectví ve Varšavě, zástupci cizích států, zástupci pěveckých spolků varšavských, četní členové varšavské kolonie čsl. a hojné varšavské obecenstvo. Za koncertu uspořádány byly účinkujícím ovace a dány jim byly nádherné věnce a kytice. Varšavský tisk široce se rozhovořil o zájezdu tohoto pěveckého sboru československého do Varšavy.

Český diringenlvt mistr Milan Zuna, ředitel opery polského divadla v Katovicích, *byl vyznamenán* presidentem polské republiky za dlouholetou záslužnou a vynikající činnost nejvyšším řadem, udělovaným civilním osobám, t. j. zlatým křížem. Při známých událostech v Opolí byl řed. Zuna též raněn německými útočníky.

Z poznaňské výstavy přijela do Varšavy ve dnech svatodušních svátků *výprava čsl. mediků*, vítaná varšavskými studentskými organisacemi medickými; ve dnech 25.—28. května dlela ve Varšavě *výprava posluchaček městských škol pro ženská povolání z Hradce Králové.*

Československá kolonie v Poznani pořádala pod protektorátem konsula inž. Matouška 11. května *večer „Otakara Březiny"*, k němuž mimo členy kolonie dostavila se velmi četná společnost polská se zástupci státních a samosprávných úřadů, vojska a kléru s rektorem poznaňské university prof. dr. Niezabytovským a kurátorem vojevodského obvodu školního drem Namysłem v čele.

Ženská hlídka

PÉČE O PUNČOCHY.

Vydání za punčochy činí dnes v rozpočtu celkových výdajů ohromnou položku, tím větší, čím nešetrněji a neopatrněji se s punčochami zachází. Některé ženy, které by se zdráhaly vydati pár korun za dobrou knížku, peníze za punčochy přímo vyhazují tím, že s nimi neumějí šetrně zacházeti, že je nesprávně oblékají, chybně perou, příliš dlouho je nosí atd. Všechny dnešní punčochy vyžadují nemalé péče, mají-li vydržeti aspoň poněkud delší dobu, ale florové a hedvábné vyžadují pozornosti zvláště mimořádné. Největší chybou je, nosí-li se tak dlouho, že jsou již příliš špinavé a propocené; je to velkou chybou z důvodů hygienických — špinavé a propocené punčochy jsou nohám a tím celému tělu velmi nezdravé — a je to hrubou chybou i z důvodů hospodářských. Pot a špína samy o sobě poškozují jemná hedvábná i přízová vlákna, a musí-li se pak při praní násilně odstraniovati, roztrhají se punčochy v nejkratší době. Nejlépe se perou jemné, zeména hedvábné punčochy ve vlažném roztoku mýdlových vloček. Punčocha se nejdříve hladce složí (tak, jak nám je skládají při nákupu v obchodě), namočí do pěny mydlinek, pak mezi dlaněmi pouze mačká. Drhnout ani ždímat se nesmí! Znovu se vždy přeloží, aby se vyčistila všechna místa, pak se ve vlážné, čisté vodě vymáchá, voda se vymačká, punčocha se pak roztřese a za špičku pověsí (přikoličkuje). Chybou je, jestliže se pouze přehodí přes šňůru, protože se pak zpravidla oběví nemilé pruhy a šmouhy. Ještě zavlhlé hedvábné punčochy se po rubu žehlí. Velmi mnoho punčoch se zničí již tím, že se nesprávně obouvají, že se nespraví hned každá malá dírka a že se perou teprve tehdy, když jsou důkladně špinavé, neboť pak není možno punčochu práti uvedeným jednoduchým způsobem. Jak se punčochy správně obouvají? Celá téměř punčocha se obrátí na rub, noha se pak špičkou vsune do neobrácené špičky punčochy, načež se zbytek punčochy opatrně a zvolna přetáhne na nohu. Obouvá-li se punčocha od hořejšího okraje, snadno se jemná vlákna zpřetrhají. Na ochranu špiček jemných punčoch, jež nejvíce trpí zejména dlouhými, ostrými nehty prstů, oblékají se na prsty pod vrchní punčochu ochranné „čepičky", přes něž se teprve punčocha natáhne. Paty jemných punčoch chrání šetrné ženy tím, že je neznatelně prošívají hedvábím, dříve nežli je ponejprv obleknou. Pata je tak trvanlivější, vydrží mnohem déle, a tato úprava se provede snáze, nežli správka roztrhané již paty. Jemné a hedvábné a florové punčochy, jež chceme ušetřiti, se samozřejmě doma po vycházce svlékou a nahradí staršími obnošenými.

O. Z. (Nár. Pol.)

SPODNÍ PRÁDLO. Ženy nosí nyní méně spodního prádla než dříve, ale za to dražšího a jemněji pracovaného. Životní úroveň občanstva se vyrovnala a dnes dcerka chudé domovnice nemá o moc horší prádlo než dcera majitele domu. I toto prádlo podléhá určité módě, aspoň potud, že se mění podle obleku. Pod sportovní šaty hodí se nejlépe trikot bez ozdob. Takové tričko má v hořejší části jakési zášivky, které nahrazují podprsenku, na plavky z jemného trikotu přijdou teprve kalhoty krátké a široké. Pařížanky začínají nositi jakési trikotové plavky z gumové látky, které obepínají tělo a působí, že na ně padnou všechny obleky. Ovšem tělo samo tou neprodyšností sevření bude asi

trpět. Místo prádla bavlněného vrací se záliba pro bílé, zdobené krajkou nebo ručním prolamováním. U večerních toalet užívá se i černé spodničky jako součástí prádla. Pokud jde o noční prádlo, vrací se noční kabátek s rukávy opět do postelí žen. Nahé ruce se chtějí aspoň v noci zahřáti.

DOMÁCÍ OBZOR

ZPRÁVY MATICE. (Všem p.p. učitelům a učitelkam českých škol na Volyni.) Letošního roku se měl uskutečniti koncový kurs češtiny. Po všestranných informacích a vyšetření všech podmínek, zda by bylo možno tento kurs t. r. uskutečniti, přesvědčili jsme se, že se nedoporučuje letošním rokem jej organisovatii. Se strany úřadů nám bylo sděleno, že pro letošní rok je hlášeno 16 kursů a že by kurs češtiny nebylo možno umístiti tak, aby vyhovoval volnému času na zdejších kursech i přednašečům na kursu, kteří, jak víte, příjeli by k nám z Československa. Vše to jsme uvážili a došli jsme k přesvědčení, že kurs musí býti odložen na rok příští. — Dále se obracíme k vám, p. p. učitelové (ky), kteří nemáte kvalifikace učitelské, se snažnou prosbou v zájmu vašem i v zájmu české školy na Volyni. Jak vám jistě všem je známo, letošním rokem se končí termín doplnění kvalifikace a již prodloužen nebude. Mnozí z vás mají před sebou otázku, „jak s námi bude dál?" Samo sebou se rozumí, že tato otázka jest otázkou životní, a proto nutno ji bráti vážně. Pokud znám poměry, musíme vás snažně žádati, aby jste se v červenci t. r. všichni ke zkouškám dostavili a se jich zúčastnili. Můžeme vás ujistiti, že při dobré vůli a při věnování všeho zbývajícího času do té doby studiu, zkoušky jistě s dobrým výsledkem ukončíte. Nelekejte se toho, jděte k nim směle a uposlechněte laskavě naší rady. Aby vaše zkoušky dobře dopadly, o to budeme se starati i my. Počáteční kroky jsou již podniknuty.

Kdo by si přál v této věci zevrubnejších informací, milerádi mu vyjdeme vstříc. Ústřední správa Matice.

Z ČESKOSLOVENSKÉ BESEDY VE VARŠAVĚ. *Valná hromada Československé Besedy* varšavské konala se 1. června za účasti asi 30 členů a několika hostí. Za předsedu valné hromady zvolen byl p. J. Brcko, za zapisovatele p. J. Tureček. Odstupující předseda dr. Boh. Vydra v úvodním slově nastínil stručněsměrnice, jimiž se Beseda v minulém spráním období ve své činnosti řídila, vzpomněl zesnulého člena A. Rauch a, jehož památku přítomní uctili povstáním, a poděkoval, všem zejména čsl. vyslanectví varšavskému, za veškerou pomoc, jíž se Besedě dostávalo. Zprávu jednatelskou přednesl p. K. Benák, jež s uspokojením vzata byla na vědomí. Zprávu pokladní podal p. Janík; ze správy pokladní vysvítá, že Beseda má čistého jmění pol. zl. 12.132 —; z tohoto upsáno je na fond na opatření místnosti pol. zl. 5613. — Zbytek pak uložen je částečně v cenných papírech, částečně je na dluzích, částečně je v poštovní a městské spořitelně varšavské. Také zpráva pokladní byla schválena. Zprávu knihovní přednesla sl. J. Hamplová; v debatě schváleno zakoupiti do knihovny nová díla z moderní literatury české a slovenské a odkoupiti od rodiny zemřelého člena J. Rendeka slovenské knihy. O činnosti zábavního odboru besedního podal správu jeho předseda p. inž. B. Zacharda; působnost zábavního odboru velmi přispěla k oživení činnosti Besedy v minulém roku. Inž. Zacharda referoval o návrhu na zřízení jubilejního fondu besedního. Návrh přípravné komíse tohoto fondu, majícího se skládati z 10% čistého jmění besedního (mimo fond místnosti) a jeho každoročního přírustku, výtěžku z prodeje laciných bloků stavebních a konečně z dobrovolných příspěvků byl jednomyslně přijat.

Na to přistoupeno bylo k volbám. Do výboru zvoleni byli tito členové: Benák, Brcko, Fischerová, Heřman, Hamplová, Janík, Koláček, Kuchar, Lehrová, Matějovská, Prušová, Šipka Tureček, Vydra, Zacharda. Poněvadž nebylo žádných volných návrhů, valná hromada byla tímto bodem skončena.

V uplynulém roku měla Beseda kolem 120 členů činných a řadu členu přispívajících.

K NÁVŠTĚVĚ VYSL. DR V. GIRSY NA VOLYNI. *(Z Mlodavy I. a Kvasilova).* 8. května t. r. navštívil vysl. dr. Girsa *mlodavskou* soukromou školu. O zájezdu ministrově do naší obce dostali jsme oznámení z Mirohošti. P. ministr přijel v průvodu p. předsedy České Matice Školské na Volyni, poslance p. Vl. Meduny, a zástupců vlády. Uvítán byl delegací a občanů před bránou, postavenou u školy. K uvítání p. ministra se dostavili naši hasiči a hasičky — hasiči z Mlodavy II. s hojným počtem občanů. Jménem školy hosté byli uvítáni proslovem školních dítek. Potom k shromážděným promluvil p. ministr. Projevil přání viděti školní třídu. P. mi-

nistrovi se třída velmi zalíbila a pořádek v ní na něj mile působil. Dekoval učitelovi, který podotkl, že škola za svůj dnešní stav a rozvoj v mnohé věci může děkovati České Matici Školské, která přispěla škole všemi učebnými pomůckami, knihami, a že dvakráte přičiněním Matice byla udělena škole ministerstvem W. R. i O. P. ve Varšavě výpomoc 1000 zlotých. Školní dítky zazpívaly hostům několik písní s doprovodem houslí p. učitele a dvou žáků. Zájezdem p. ministra a jeho procítěnou řečí k nám cítíme se velmi posilněni; a slibujeme všichni společně pracovati ve prospěch naší volyňské větve a polského státu, jakž jsme jsme p. ministrovi slíbili. Přítomný občan mlodavský — *V kvasilově* byl dne 9. května vysl. dr. Girsa, jak oznámil „Hl. V", uvítán Sokolem i sborem hasičů s hudbou a dosti četným obecenstvem. Prohlédl si školu, český pravoslavný sobor, staveniště Národního domu, redakci a tiskárnu „Hlasu Volyně", hasičské nářadí a továrnu p. Svárovského. V sále hostince p. Duchačka byl hostům předložen skromný domácí oběd, při kterém hrála hudba p. V. Nahlovského. 4 odbory Sokola předvedly některá cvičení, jež se líbila. Ve 4 hod. odpoledne odejel p. vyslanec se svým průvodem do Rovna.

Z HRUŠVICE. Dosti často čteme v našich časopisech zprávy z různých obcí. Přicházím tedy i já se svojí zprávou o naší osadě. Naše obec skládá se ze dvou dílů: vlastní Hrušvice při vsi ukrajinské, která čítá 41 číslo, a osady „Milenština" s 57 čísly. Jest tedy naše obec jednou z největších na Volyni. Máme u nás dosti velkou školu, vystavenou ještě před válkou. Jazykem vyučovacím jest polština; čeština se vyučuje dvakrát týdně. Pravoslavný chrám máme společný s Ukrajinci. Občané vyznání katolického navštěvují kapli při naší vsi. Letošního roku má se u nás vybudovati kostel katolický, na nějž stavební material jest již připraven. Naše kolo matiční zřídilo též veřejnou knihovnu, z které jsme se vypujčováním knih v letošní dlouhé a kruté zimě vzdělavali. Na obranu proti zboubnému živlu máme dobrovolný hasičský sbor, čítajíci okolo 50 členů,s dvěma sobory plakty nářadí. Dosti často má sbor příležitost projeviti svoji zdatnost, nejvíce v obci ukrajinské, čítající 300 čísel. Naše mládež pořádá též občas divadelní představení. Žel, že bývalý vůdce ochotnického kroužku p. Krbec vzdal se pro pokročilý věk své činnosti a tak již delší čas ochotnická představení se nepořádala. Máme naději, že zase někdo z mladších občanů se práce té uchopí. Mládež založila si Pěvecký kroužek pod vedením diakona Haskeviče, který zpívá při bohoslužbě v pravoslavném chrámě. Máme tři hostince, několik dílen kovářských, truhlářských, krejčovských a obuvnických. Dva české obchody se smíšeným zbožím, dodávající nám vše potřebné. Nedaleko vsi jest hřbitov s pěknou kapličkou nad hrobem Jeničky Hajných. Kdyby tak zakladatelé naší vsi, odpočivající na našem hřbitově, mohli shlédnouti, jak obce za ten čas pokročila, zajisté by pochválili naši přičinlivost. Místo malých chaloupek uzřeli by výstavné hospodářské budovy. Kde dříve zvonily kosy, nyní hrčí žací stroje, místo cepů slyšeli by hučení mlátiček a t. p. A taktéž by se radovali z toho, že jsme si po půl století zachovali svou národnost a že si ji i pro budoucnost chceme udržeti. Občan.

Z NOVOSTAVCŮ. Dne 6. května náš ochotnický kroužek sehral „Sedlák křivopřísežník", obraz ze života vesnického. Ačkoliv část ochotníků vstupovala po prvé na jeviště, přece jen dík neúnavné režii p. učitele V. Křivky souhra a přednes byly téměř bezvadné. Zvlášť p. p. Kubáček v titulní roli, Vondráček v roli Petříka, Němeček v roli Jakuba, sl. E. Matoušková — Verunka, dále sl. E. Břenová, Ver. Řezáčová a j. provedli svoje role zdařile. Potěšitelný jest zájem o takovéto ušlechtilé zábavy, které pozvolna vytlačují „tancovačky" spojené s celonočním hýřením a pitím. A kromě toho tříbí se při takovýchto zábavách naše drahá mateřština. Jest to tedy pokračovací škola pro mládež. Díky horlivé a snaživé práci našeho p. učitele! Výsledky její jsou již zřejmé. Jest na nás občanech, abychom jej v jeho těžké a často i nevděčné práci podporovali a všemožně mu ji usnadňovali Z výtěžku odvedeno do ústředny matiční v Lucku 17.65 zl. Rovněž vzdáváme dík řediteli cukrovaru v Babině p. Zahradníkovi za 40 zl. Jeden z občanů.

PODĚKOVÁNÍ. Letos na jaře pro naši soukromou matiční školu v Mlodavě I. obdrželi jsme od Ministerstva W. R. O. P. ve Varšavě podporu zl. 700. — Jest to pro naši školui p. učitele pomoc veliká, neboť my sami nemůžeme mu dáti takového služného, jaké má učitel na škole státní. Jsme velice povděčni Matici v Lucku za její přičinění, že nám školu zařídila, učitele dosadila a pomáhá o existencí školy se starati.

Děkujeme Matici veřejně, jakož i panu školnímu inspektorovi v Dubně, který nám svou pomocnou rukou, pomohl k výpomoci. Přejeme České Matici Školské na Volyni mnoho zdaru a úspěšného rozvoje na poli kulturním, aby mohla i nadále o školy pečovati; je pak povinností, všech kol Matice, ba i celé české veřejnosti, tak potřebnou organisací, jako je Česká Matice na Volyni, všemi silami podporovati, aby i nadále mohla svědomitě a správně pracovati pro zvelebení našeho školství a osvěty. Výbor kola Matice v Mlodavě I.

Různé zprávy

SLEVY NA DRÁZE PRO NÁVŠTĚVNÍKY POZNAŇSKÉ VÝSTAVY. Slevu jízdného (33%) obdrží pouze ten návštěvník poznaňske výstavy, *který ohlásí u nádražní pokladny v místě svého výjezdu, že jede na poznaňskou výstavu a žádá o slevu.* U pokladny obdrží patřičný lístek se slevou. Tyto *lístky platí pro zpáteční jízdě 15 dní* počínaje dnem, kdy byly vydány.

„STROM SVOBODY". Doporučujeme co nejvřeleji celé naší veřejnosti československé na Volyni i v ostatním Polsku obraz „Srom svobody" od akademického malíře O. Malého, vydaný k desítiletému výročí samostatnosti československého národa 1918—1928. Obraz vyjádřuje tuto myšlenku: na úpati hory Řípu vyrůstá strom již po staletí za bouře i klidu. Pod teplem paprsků lásky národní mohutní a dočkává se roku 1914 a s ním i válečné litice. Po roku 1918 vzchází mír-anděl jeho snáší se nad strom a s tváří presidenta, T. G. Masaryka, mírotvorce, pohlíží na nás s obrazu. Mystické zjevení ukazuje nám strom, jehož koruna vzala na sebe obrysy Československé republiky. Vpravo na hoře malý andílek kreslí hranice státu. Kolem kapličky na Řípu září světlo a oblévá hranice státu až na východ — a na Slovensku svítá. O. Malý dobře volil techniku a jádro této alegorie. Je to jadrně a přece měkce vysloveno v symbolech prostých, každému srozumitelných. Tak vytvořil malíř pěkný pamětní list a grafický dokument doby a proto obraz O. Malého stane se důstojnou mamátkou prvního desítileti čsl. republiky a výzdobou tisíců příbytků našich lidí, Jest žádoucno, by i u nás v Polsku se o tomto obraze hodně vědělo a aby každý, komu národnost není holou frází, obraz si objednal a příbytek svůj jím ozdobil. Dnes je přímo diktátem doby pro všechny veřejné české spolky na Volyni, aby si obraz tento objednaly a v spolkové místnosti umístily. Obraz jest rozměru 70×50 cm a stojí Kč 45 — asi zl. 12. — mimo poštovné. S přihláškami neotálejte, abychom mohli co nejdříve obrazy hromadně objednati. Přihlášky na obědnávku přijímá kancelář ústředí *České Matice Školské v Lucku.*

PADĚLKY 2 ZŁ. A 50 GR. Ve Varšavě objevilo se v posledních dnech větší množství falešných 2 zł. a 50 gr., které se na pohlee od pravých těžko rozeznají. Padělky 2 zł. jsou lehčí, mají temný zvuk, tmavší barvu a nejsou na okrajíca stejně silné. Podělky 50 gr. jsou měkké, tak že se dají při větším tlaku ohnouti v prstech.

STÁTNÍ STAROBNÍ PODPORA ČESKOSLOVENSKÝCH STÁTNÍCH PŘÍSLUŠNÍKŮ BYDLÍCÍCH V CIZINĚ. Podle zákona o státních starobních podporách ze dne 21. března 1929, čís. 43 Sb. z. a n. může takováto podpora býti udělena pouze tomu, kdo: 1. je státním příslušníkem českos'ovenským, 2. dne 1. července 1926 dosáhl nebo překročil 60. rok svého věku, 3. měl toho dne anebo před tím životní povolání (na př. jako dělník, živnostník, obchodník, rolník a pod.), na základě kterého by byl účasten pojištění invalidního a starobního buď jako zaměstnanec v poměru námezdním nebo jako osoba samostatně hospodařící (okolnosti tyto nutno přesně uvésti a pokud možno doložiti), 4. dosáhl již věku 65 let, 5. jest nemajetný, 6. jest výdělku neschopen, 7' není oddán opilství, tulácství, není osobou štítící se práce a 8. není zbaven volebního práva do obce pro spáchaný trestní čin anebo zbaven z téhož důvodu čestných práv občanských. Podpora starobní činí 500—Kč ročně pro osobu. Poskytne-li se podpora dvěma žadatelům, žijícím ve společné domácnosti, snižuje se na ročních 300. — Kč pro každého z nich. Jsou-li však oba tito žadatelé trvale tak bezmocni, že stále potřebují pomoci, ošetření a obsluhy jiné osoby, obdrží každý z nich 500. — Kč. Jakékoli zaopatření, jehož se žadateli dostává ať na penězích či dávkách naturálních, pokud spočívá na právním titulu, započítá se na státní starobní podporu. Tím míní se zejména zaopatření chudinské, důchod z pojištění úrazového, pensijního invalidního a starobního, nebo podpora válečného poškozence a pod. Na udělení státní starobní podpory není právního nároku. Státní starobní podpory budou

se zpětnou platností od 1. ledna 1929 přiznány jenom těm oprávněným žadatelům, kteří podají doloženou žádost u příslušného úřadu do 1. července 1929. Žádosti podati jest u příslušného československého zastupitelského úřadu a doložiti — pokud možno — křestním listem, dále osvědčením o československé státní příslušnosti, vysvědčením o majetkových a výdělkových poměrech a vysvědčením zachovalosti; doklady tyto budou straně zastupitelským úřadem po nahlédnutí vráceny. Žadatel jest povinen uvésti správně veškeré údaje a upozorňuje se, že by byl povinen přijatou starobní podporu vrátitil kdyby následkem nesprávných údajů byla mu přiznána. Bydlí-li žadatel v sídle čsl. zastupitelského úřadu, doporučuje se podati žádost osobně. Žádost ani přílohy netřeba kolkovati. O žádostech, které s vyjádřením čsl zastupitelského úřadu budou postoupeny ministerstvu sociální péče, rozhodne toto ministerstvo v dohodě s ministerstvem financí. Přiznaná podpora bude vyplácena čtvrtletně pozadu v březnu, červnu, září a prosinci.

Národní hospodářství

NAŠE LOUKY.

Antonin *Flengr*, rolník v Boholubech.

Louka je velmi důležitým činitelem v každém hospodářství. Zvýšení sklizně luční píce jest dosažitelné, je-li věnována loukám jen část pozornosti, jíž se dostává hospodářství polnímu. Dobrá luční píce jest nejzdravějším a nejvýživnějším krmivem, které jest přímo nenahraditelným jak pro dobytek, tak pro koně. Ač jest dobrá louka skutečným základem veškerého zvířectva vůbec, přece narážejí u nás všecky snahy o povznesení lukařství na nepochopitelnou netečnost většiny našich rolníků. Naše mokré a zaplevelené louky poskytují sice v dobé květu velmi malebný, ale také velmi zarmucující obraz. Tyto neutěšené poměry změnily by se rázem, kdyby se loukám dostalo aspoň trochu péče, za kterou se tak bohatě odměňují. Především nutno postarati se o zlepšení půdy provětráním, urovnáním povrchu, upevněním lučního drnu, hlavně však náležitou úpravou spodní vody. Valná část našich luk jest mokrá, kyselá, ničí účinek každého hnojení. Porost luční sestává na loukách mokrých z trav kyselých: sítin, ostřic, bolševniku a j., jichž výživná hodnota jest nepatrná. Teprve tehdy, snížíme-li pomocí odvodňovacích příkopů hladinu spodní vody asi na 50 cm pod povrch, jest louka schopna zušlechtění. Provětrání půdy, které má za účel vzpružiti činnost půdních bakterii a přispěti k jich rozmnožení, provádí se vydatným vláčením ostrými lučními branami. Nejvhodnějším hnojivem lučním jest dobrý a zaleželý kompost, jehož přípravy neměl by žádný praktický rolník opomíjeti, ježto však jen výjimkou mají hospodářství dostatek kompostu, používá se všude za hranicemi všeobecně hnojiv umělých. Hlavní zřetel dlužno míti ke hnojení luk fosforem a draslem. Dobré trávy i jeteliny potřebují značného množství drasla a nedaří se proto na půdách, kde se této živiny nedostává. Nejvhodnějším draselnatým hnojivem na louky s lehčí půdoujest kainit, jenž jest také osvědčeným prostředkem k vyhubení mechu a bodláčí. Hnojí se v dávce 600—800 kg. po ha. Na těžkých půdách volíme 40% drasel. sůl, 200 kg. na ha. Z hnojiv fosforečných osvědčuje se na půdy lehké Thomasova moučka, 400—500 kg. na hk., neb superfosfát, 400 kg. na ha. na půdy těžké. Uvedené dávky umělých hnojiv vystačí na období 3—4 let. Účinky draselnato-fosforečných hnojiv na zvýšení výnosu jsou mnohdy překvapující, zvláště když se před tím přihnojilo kompostem. Čtyrnásobná sklizeň píce z takovéto louky není při správném použití hnojiv ničím neobyčejným, nemluvě o tom, jak takové seno kvalitně získá. Na louce takto upravené a pohnojené vymizí plevel a kyselé trávy, aby učinily místo jetelinám a výživným travám sladkým. Jen trochu dobré vůle a snaha a práce naše v tomto směru přinese nám užitky tisíceré.

CENY OBILI V POLSKU I ZA HRANICEMI.

Průměrné týdenní ceny čtyř hlavních druhů obilí jevily se v době od 6. do 12. května t. r. podle dat bursy Zbożowo-Towarowej ve Varšavě při 100 kg ve zlotých takto:

	Pšenice:	Žito:	Ječmen:	Oves:
Varšava	50.58	34.54	36.12	35.75
Lvov	52.55	34.00	36.00	32.25
Krakov	52.19	34.00	36.50	35.87
Poznaň	47.08	31.10	34.43	31.05
Praha	47.78	42.37	44.48	45.27
Brno	46.73	42.24	41.98	42.24
Berlín	47.18	42.95	47.49	42.50
Hamburk	41.62	37.15	34.38	32.67
Vídeň	45.70	41.00	47.50	41.87

Liverpool	45.89	—	—	44.56
New York	93.51	34.97	—	33.28
Chicago	—	31.50	—	28.83
Buenos Aires	32.86	—	—	26.32

V době od 13. do 19. května jevily se ceny takto:

	Pšenice:	Žito:	Ječmen:	Oves:
Varšava	49.00	31.37	—	35 62
Lvov	49.43	29.81	—	29.56
Krakov	48.81	28.44	34.00	32 06
Poznaň	45 00	28.20	—	30.65
Praha	47.78	41.85	44.22	42.63
Brno	46.46	41.25	41.45	40.42
Berlín	46.85	42.40	47.49	42.19
Hamburk	41.00	36.34	34.65	32.58
Vídeň	45.75	40.20	47.50	40.10
Liverpol	44.70	—	—	42.95
New York	38.62	34.35	—	33.90
Chicago	34.70	30.60	—	29.45
Buenos Aires	32.82	—	—	26.70

V době od 20. do 26. května jevily se ceny takto:

	Pšenice:	Žito:	Ječmen:	Oves:
Varšava	47.00	28.62	—	33.88
Lvov	47.55	27.70	—	29.55
Krakov	46.13	25.75	—	25.87½
Poznaň	44.50	26.75	—	29.50
Praha	44.26	40.26	43.43	40.00
Brno	45.00	39.07	40.93	38.15
Berlín	45.73	40. 0	46.55	40.40
Hamburk	40.20	35.98	34.01	32.30
Vídeň	42.02	38.13	46.25	36.06
Liverpol	44.90	—	—	42.24
New York	28.27	33.64	—	32.93
Chicago	34.53	31.32	—	28.48
Buenos Aires	31.96	—	—	27.26

BESEDY „BUDITELE"

Jiří Rebl.

SKŘIVÁNEK.

Skřivánek vyletěl nad pole,
v modravém blankytu zvoní
o máji písničku jásavou,
tak jako vyzváněl loni.

Letí až k samému nebíčku;
zazpívá u brány ráje
o zemi velebnou písničku,
o žitku, co na ní zraje.

Sype se písnička jásavá
na pole, luka a lesy,
příroda — zelená, krásavá
pořádá májové plesy.

Skřivánku, ptáčku, náš zpěváčku,
ze země Pán Bůh tě stvořil,
abys byl přítelem sedláčků,
bys o nich v nebi švitořil.

Až uzříš sedláčka orati,
neb jíti zasetou líchou,
nad hlavou vždycky mu zazpívej
písničku známou a tichou.

Zpívej jen zvonivý zpěváčku,
příteli selského lidu,
zpívej jen, rolníků miláčku,
zmirňuj nám hoře a bídu...!

VESELÁ PŘÍHODA J. HOLEČKA NA VOJNĚ.

Kdo by neznal nadšeného slovanského pracovníka Josefa Holečka, jenž jsa původu jihočeského tak místně zachytil starý život selský? V požehnaném věku 77 let odešel národu navždy v březnu. Z velké jeho spisovatelské tvorby budiž zde zaznamenán humoristický příběh, který vylíčil v „Obšitu" v nekrvavých obrázcích z vojny za starého Rakouska. Zaznamenal zde otázku, kterou známý v literárních, kruzích vtipkař dával ve společnosti: „Víte, kolik má Rakousko vojáků?" — „Milion!" — „Ne, devět set devadesát devět tisíc, devět set devadesát devět a Holečka!" Jako dobrovolník dělal s kamarády na nádvoří kasáren před generálním štábem zkoušku, aby mohl býti důstojníkem v záloze.

Holeček píše o tom: Přišlo na mne. Postavím se před setninu a komanduji armádní řečí bez úhony:

„Compagnie! Halt!"

„Sakrment!" pokračuji, „oni Romovaček, co pak dřímají? Když komanduji „halt", musejí se opatky srazit jedním rázem, až to bouchne, jako když vystřelí. Vyrovnat se! Oni knížek, nekrčejí se tak, jakoby jim smrť seděla na zádech! Vztýčit se, hlavu vzhůru, mužně koukat! Boháček, proč pak tak vystrkují břicho? Inu, arci,

každý chce ukázat, co je na něm nejlepšího! Břicho do zadu, prsa ven! Vyrychtovat se! Celá řada musí být jako podle šňůry!"

Vzbudil jsem větší pozornost zkušební komise, nežli jsem si přál. Za mnou ozvala se poznámka: „Ten nám energii!" Hu, na posled ještě jediný zkoušku na důstojníka udělám! Chutě do toho!

„Habt Acht!! Compagnie! — In die Balance!"

„Oni Liška, nemůžou dát pozor? Kterak držejí ten kver? Myslejí, že jdou krávy pást a že mají v ruce hůl? Kver se musí s lehka držet, minduk nesmí být na píď od těla. Proto jsou tady dvanáct měsiců? Oni Hueber! Co povídám, platí pro všechny, pro ně taky! Nedají-li lepší pozor, dám je zavřít, až zmodrají!"

Čekal jsem dvě vteřiny, neřekne-li Jeho Excellence, nejvyšší examinátor, že je spokojon a že mohu na své místo se odebrati. Běda však, on počal teprve býti zvědavím!

„Beim Fuss! Ruth!"

„Dosud to bylo dobře," dí nejvyšší examinátor, „ale pokračujte bez odechu."

Již je veta po všem! Postavim se do haptáku, vzdám česť a hlásím: „Poslušně melduju, jenerále, že víc neumím."

Následoval homerický výbuch veselosti, kteréžto příležitosti jse použil, abych se vrátil do řady, Získal jsem aspoň tolik, že mne nezavřeli.

Nadešel přežádoucí den, abychom byli propuštěni. Setník od časného rána v šikovatelovně podpisuje průvodní listy vojenské a láme si hlavu, koho může a má povýšiti na poddustojníka. Vkázal pro mne. Zastal jsem ho, an se drbal za uchem jako Herkules na rozcestí. Díval se na mne dlouhou chvíli, proto si dal dlaň na čelo a vedl si vůbec tak vážně a svědomitě, že jsem jej podezříval, že mi chce dáti ještě v posledním okamžiku ta želízka, kterými jsem před časem povrhnul.

Konečně udělal marnému přemítámí rázný konec, udeřil pěstí na stůl a vece: „Sie atd. z vás by mohl být feldmaršál-lajtnant, ale frajtra z vás udělát nemohu."

„Jako by se stalo, pane setníku."

Odpoledne šikovatel manipulant Klubiczko rozdával průvodní listy. Dávno jsem už nebyl tak radostně rozechvěn. Teprve nyní poznával jsem, co je to vojna. Cenu toho, co je vám milo, poznáte vždy až při loučení.

M. O.

ZŘÍDLO MILOSRDNEHO NEPŘÍTELE.

(Arabská legenda).

Pouští táhla karavana. Slunce pálilo. Zlaté pískové kopce mizely v oslnivé dálce. Nebe tonulo v jakémsi opálovém lesku. Vpředu vinula se cesta jako bílá čára. Vlastně zde ani cesty nebylo. Cestou se tu zdály ležeti bílé kostry padlých velcloudů. Studní tu již nebylo. Poutníci vzali s sebou vody na dva dny. Teprve druhého dne dne mohli dojíti oasy se schnoucími palmami. Z rána ještě se v dáli mihotaly divné, vzdušné přeludy s modrými vodami, se stinnými hájil. Nyní i ty zmizely. Vše umdlévalo pod krutým pohledem nemilosrdného slunce. Mdle a ospale kolíbali se jezdci, jedoucí za průvodem. Kdosi zapěl, ale v poušti i píseň padala na duši slzami. A zpívající hned umlkli. Ticho. Je slyšeti pouze rovnoměrný šramot tenkých nohou, bořících se do písku a šelestění hedvábných záclon na stanech velbloudích, za nimiž se ukryly před vedrem snědolící beduinky. Vše umdlávalo, i duše lidská. Cestou minula karavana umírajícího Araba. Vedle něho ležel v písku bílý, uštvaný kůň. Jezdec, zahaliv si hlavu do bílého šátku, položil se k mrtvému tělu tohoto svého přítele. Tiše kráčeli velbloudi mimo. Nikdo z lidí ani neobrátil hlavy tam, odkud zpod bílého hedvábí ostře a chtivě za nimi hleděl pohled umírajícího na poušti. Již celá karavana přešla kolem něho. Pouze stařec, jedoucí vzadu náhle sestoupil s velblouda a sklonil se nad Arabem. „Co je ti?" tázal se stařec. „Píti!" mohl pouze pronésti umírající. Stařec pohlédl za karavanou, která se volně brala v před. Nikdo se neohlížel. Stařec vzpřímil hlavu a pojednou jakoby cosi provanulo jeho duší. Sňal nádobu s vodou. Omyl umírajícímu nejprve líce a rty, potom mu dodal doušek vody, druhý, třetí... Líce umírajícího oživly. Tiše zašeptal: „Jsi z rodu Omiadů?" — „Ano"; odvětil stařec. „Uhodl jsem to po znamení na tvé ruce... Já jsem z rodu Elkamidů. Jsme tudíž úhlavní nepřátelé..." namáhavě mluvil mladý Aráb. „V poušti před tváří Allahovou jsme pouze bratři. Pij..., jsem stár, tys mládPij a žij..." Umírající chtivě přilnul k nádobě s vodou. Stařec ho posadil na svého velbloudaJeď a vypravuj svým o pomstě jednoho Omiada." „A ty?" „Mně beztoho by nebylo dlouho žíti". „Pojeďme spolu." „Nemožno. Velbloud je malý a starý, nesnesl by takové tíže." Arab váhal. Byl však mlád. Očekávala ho sláva a bohatství. Mlčky usedl do sedla. Zastavil se. „Máš příbuzné?" otázal se. „Nemám „nikoho", odvě-

til stařec. „S Bohem!" — Stařec dlouho za ním pohlížel. Oklamal svého nepřítele. Měl děti, byly však již proslavenými, udatnými vojíny. Nepotřebovali ho již. Karavana zmizela v oslnivé dáli, slunce pálilo. Nebe tonulu v opálovém lesku. Stařec zahalil hlavu do pokrývky a ulehl tváří k zemi.

*

Minulo několik měsíců. Táž poušť. Tytéž zlaté kopce. Táž karavana se vracela. Poutníci vzali též z poslední oasy vody na dva dny. Ospale kolébali se jezdci na unavených velbloudech, když náhle vůdce výpravy polekán a překvapen se zastavil. „Co je to tam?" ukázal do dáli. Dohonivší ho poutníci hleděli udiveně naznačeným směrem. Uprostřed nekonečného písku bylo viděti zeleň. Knebi pialy se vysoké, hrdé palmy, mezi svěžím křovím zurčel pramena veselé bublání studených proudů rušilo temné, zlověstné ticho okolní pouště. Pestré květy něžnou vůní vítaly unavené poutníky...

U pramene leželo nesetlené tělo starcovo. Zvedli je, zabalili do hedvábných rouch a odvezli do oasy jeho rodného kmene. —

Arabové tvrdí, že nové zřídlo vytrysklo zde z hloubi země po příkladu Allahovu tam, kam padlo do písku několik kapek vody z nádoby starého šejka. Beduini nazývají tuto oasu „zřídlem milosrdného nepřítele".

M. R:

Předplatné v Lucku
přijímá: Česká Matice Školská, Jagiellońska 16, šekový účet P. K. O. 80890.
Ve Varšavě:
Drukarnia „Rola" Jana Buriana, Mazowiecka 11, šekový účet P. K. O. 1704,
Ceny předplatného:
na půl roku zl. 5.20, na čtvrt roku zl. 2.80. Do ciziny: na půl roku zl. 7.—, na čtvrt roku zl. 3.75. Cena jednotlivého čísla je 50 gr.
Ceny oznámení:
Celá strana zl. 120.—, půl strany zl. 70.—, čtvrt strany zl. 40.—, osmina strany zl. 25.— dvanáctina strany zl. 20.—, šestnáctina strany zl. 15.—. Při častějším inserování slevy.

Zodpovědný redaktor: **Josef Welk**, Łuck, Jagiellońska 16.
Vydavatel: Drukarnia „Rola", Jana Buriana, Warszawa, Mazowiecka 11.